

Т.В. ЛІХТЕЙ
(Ужгород)

СЛОВАЦЬКА ПОЕЗІЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ НАУКОВО-МИСТЕЦЬКОЇ ЕЛІТИ ЗАКАРПАТТЯ

УДК 821 [164.4 – 1: 162.2] «18/19».091

Ліхтей Т. В. Словацька поезія крізь призму науково-мистецької еліти Закарпаття; 13 стор., кількість бібліографічних джерел – 18; мова українська.

Анотація. У статті простежується словацька поезія ХІХ–ХХ століть крізь призму науково-мистецької еліти Закарпаття. Особливе зацікавлення в літературних колах нашого краю викликав доробок Андрея Сладковича, Янка Краля, Гвездослава, цілої плеяди талановитого покоління міжвоєнного та повоєнного періодів. Серед дослідників та перекладачів – Олександр Павлович, Анатолій Кралицький, Андрій Патрус-Карпатський, Юрій Шкробинець, Петро Скунець, Дмитро Кремінь та ін.

Ключові слова: переклад, переспів, дискурс, інтерпретація, журнал «Листоць», серія «Між Карпатами і Татрами».

Словацька поезія завжди викликала зацікавлення з боку закарпатців. Воно й не дивно, адже наш край часто входив зі Словаччиною до одних і тих самих державних утворень, тож словаків і закарпатців поєднує спільний історичний і духовний спадок. Поглиблений інтерес до словацької поезії спостерігається в ХІХ столітті, надто, коли на літературну арену виходить потужна генерація романтиків на чолі з Людовитом Штуром.

Як відомо, у період 1843–1847 рр., тобто під час студій у Трнавській богословській семінарії, над перекладами словацької класики працював відомий закарпатський культурно-освітній діяч Олександр Павлович. Йому належить, крім іншого, кілька перекладів уривків з поеми «Марина» словацького романтика Андрея Сладковича. Ці переклади були опубліковані О. Духновичем в альманасі «Поздравленіе Русиновъ на годъ 1852 отъ Литературнаго Заведенія Пряшевскаго» [13]. Щоправда, без наведення прізвища перекладача. Крім того, очевидно, саме О. Духнович чомусь дав цим поетичним строфам назви: першій і другій – «Мотыль», третій – «Надежда», четвертій – «Объявленіе любви». Як ілюстрацію наводимо вірш «Мотиль», який насправді є перекладом двох десятирядкових (87 і 88) строф з «Марини»:

87

Motýľu zradný! srdce ti bije
strachom pod prstma mojima;

a v ňom sa špratná nevernosť kryje,
 keď sladkú rúžu objíma!
 Vidíš tie slzy na lícach ruži,
 o od svitania bolestne túži
 po ihrách tvojich láskavých?
 Ty lietaš, zlodej, od milej k milej zablúdila,
 a v lakomosti tak bezočivej
 med kradneš z ústok voňavých.

88

Čo si nezostal radšej zakliaty
 v červíaka večnej podobe?
 Alebo čo si, smrťou oviaty,
 nezostal v hodvabnom hrobe?
 Načo zlodeju krása prírody?
 Načo zradcovi krídla svobody?
 Podlosť má byť zemeplazom! –
 Aj ľudská myseľ v tom
 že ťa byť slávnym ona súdila
 z mrtvých povstania obrazom!

[9, с. 89]

Мотиль

Мотильку зрадний, сердце ті бієт,
 Страхом под перстами моїми.
 А в нем ся мерзка невинность криєт,
 Коль сладку руку обімаєт.
 Видиш ли слези на лицах ружі,
 Як проливаєт болесні тужі
 По іграх твоїх ласкавих.
 Літаєш, злодій, от милой к милой
 А в лакомості так безочливой
 Мед крадеш із уст пахнявих.
 Чом єсь не остал лучше заклятий
 В червака вічної подобі,
 Альбо чему єсь смертю завитий
 Не зостал в шовковім гробі:
 На что злодію краса природи?
 На что зрадцові крила свobody?

Злость природна есть лиш землелазом.
 І премудрих мисль в том заблудила,
 Же славним она тебе судила
 Воскресенія бути образом [3, с. 712].

Все це призвело до того, що протягом майже півтора століття автором згаданих перекладів помилково вважався О. Духнович. У 4-томному виданні творів О. Духновича, упорядкованому О. Рудловчак та В. Микитасем (1968), зазначено: „Духновичеві приписується переклад трьох поезій-фрагментів з поеми словацького поета А. Сладковича «Марина» (...). Спостерігається певна розбіжність між стилістичними особливостями і прийомами мовної практики та поезики Духновича в його оригінальній поезії та перекладі з угорської мови, з одного боку, і між цим перекладом, з боку другого (...). Ці та інші факти утрудняють розв'язання питання перекладача наведеної поезії, яке до цього часу залишається відкритим» [3, с. 712]. Цікаво, що в антології словацької поезії (К., 1964) першим перекладачем уривків з «Марини» також наводиться О. Духнович [14, с. 365].

Тільки 1981 р. у статті «Хто перекладач віршів А. Сладковича в «Поздравленіі русинов на г. 1852» прятівський дослідник Й. Шелепець на підставі ряду фактів як літературного, так і історико-документального характеру довів справжнє авторство перекладів «Марини». Вчений твердить, що романтичний образ жінки, змальований Сладковичем, не узгоджується з класицистичними приписами отця Духновича й поема «Марина» не могла входити в коло його інтересів. Й. Шелепець на конкретних прикладах доводить, що при перекладі уривків з «Марини» О. Павлович застосовує той самий метод, проявляє той самий творчий підхід, що й при передачі язичієм творів інших словацьких авторів, наприклад Г. Гавловича. Стиль і творча манера О. Духновича цілком відмінні від Павловичевих [16; 18]. Зрештою, в «Автобіографії» є зізнання самого Павловича про роботу над перекладами з «Марини». Інформацію про це знаходимо в закарпатському часописі «Листокъ» [4, с. 42].

Крім того, в монографії М. Мольнара «Словаки і українці» наведено текст передрукованого із часопису «Sokol» (1864) вірша О. Павловича, присвяченого улюбленому словацькому поетові А. Сладковичу «Поздравленіє славному сину Слави над Гроном, солодко піючому Андрію Сладковичу» [10, с. 263].

Принагідно зауважимо, що Й. Шелепцю вдалося віднайти словацьке джерело ще принаймні одинадцяти поезій О. Павловича, які довгий час вважалися автентичними творами митця. Насправді йдеться про переклади чи переспіви віршів зі збірки барокового автора Г. Гавловича «Вівчарська школа звичаїв стодола» [17, с. 85–96].

Зацікавлення з боку закарпатських митців викликала й романтично-революційна поезія Я. Краля. Так, 1869 року ужгородський журнал «Свѣтъ» у 8 числі опублікував статтю А. Кралицького «Янко Краль» [6]. «Кто этот Янко Краль? спросит не один из читателей, уж не въ первый раз ли услышавший это славянское имя, – починає розповідь про словацького поета А. Кралицький. – Это одинъ изъ славянскихъ поэтовъ, довольно знаменитый своею музыкой. Это одна изъ тѣхъ человѣческихъ личностей, которыя отличаются таинственностью своего характера, человѣколюбивымъ жертвованіемъ и одною цѣлью – цѣлью: народу своему, во что бы то ни было, прислужиться, какъ лишь это своею индивидуальностію можно» [6]. Як зауважує в студії «Анатолій Кралицький і Янко Краль» Франьо Р. Тихий, джерелом для згаданої статті А. Кралицькому послужила багатотомна праця «Biographisches Lexikon des Kaisertums Österreich» Костянтина Вурцбаха, а точніше – гасло «Kral Janko», вміщене у 18-му томі (С. 114–115), що вийшов 1865 р. Часто тут ідеться про дослівний переклад, деколи – про довільний, а деякі дані А. Кралицьким уточнюються й доповнюються [15]. До прикладу, коли К. Вурцбах розповідає, що Я. Краль не дозволяв без власної згоди публікувати свої вірші, а коли це раз сталося, то погрожував застрелити *одного зі своїх друзів (einem seiner Freunde)*, що був до тієї публікації безпосередньо причетний, то А. Кралицький чудово знає, про кого тут ідеться: «Такъ однажды угрожалъ *извѣстному Людовиту Штуру*, что его застрѣлитъ, если ещѣ разъ покусится стихи его опубликовать во газетахъ, потому что они ещѣ необработаны и лишь такъ наброшены на бумагу» [6]. Натрапляємо в статті А. Кралицького ще на один цікавий момент, який засвідчує неординарність Кралевої особистості. Виявляється, Я. Краль не тримав удома жодної книжки. Прочитавши чергову, відразу віддаровував її іншим. «Однажды получилъ одну книгу в подарокъ, – пише А. Кралицький, – которая причинила ему большую радость. Это собраніе украинскихъ народныхъ пѣсней. Когда другаго дня кто-то спросилъ его, гдѣ книга – «Я ужъ прочиталъ еѣ – отвечалъ – и лишилъ в кофѣйной на столѣ...» [6].

В кількох числах ужгородського журналу «Листокъ» за 1892 рік опубліковано «Очеркъ словацкой литературы». Тут, крім іншого, простежено творчість таких визначних словацьких поетів ХІХ ст., як Ян Голлий, Людовит Штур, Андрей Сладкович, Светозар Гурбан Ваянський, Гвездослав та ін. Питання авторства нарису до сьогодні залишається відкритим. Ф. Тихий вважає, що розвідка належить перу А. Кралицького, В. Падык переконує, що працю, вірогідно, написав сам редактор «Листка», письменник і культурно-освітній діяч Є. Фенцик [9, с. 7–8].

Ось як, до прикладу, відгукується автор нарису про доробок А. Сладковича: «Сладкович (Браксаторисъ) ещё какъ лицеистъ въ Щемницѣ влюбился въ Машеньку Пишль, но которую не могъ взяти себѣ въ супругу, по причинѣ своего убожства. Сію любовь свою воспѣваетъ онъ въ лирическомъ своёмъ эпосѣ «Марина» (...). Эта поэма отличается возвышенностью чувствъ, богатыми оборотами, живостью воображенія, и торжественностью языка (...). Сладковичъ вознёсь словацкій языкъ на небывалую высоту (...). Сладковичъ, это настоящій поэтъ: онъ кротокъ и любезенъ, любовью обнимаєть весь міръ. Не проклинаєть никого, (...) любить всѣхъ. Съ Сладковичемъ собственно и начинается настоящая словацкая письменность...» [12, № 2, с. 16–17]. Щиро захоплюється невідомий закарпатський автор і творчістю визначного словацького реаліста Гвѣздослава: «У Гвѣздослава необыкновенный поэтический талантъ. Первые стихи свои писалъ онъ на мадярскомъ языкѣ и былъ отличенъ. Но позже пришелъ къ самосознанію и сталъ трудиться для своей родной рѣчи и для своего родного словацкаго народа. Гвѣздославъ по причинѣ своей превыспренней фантазіи, глубинѣ чувствъ, богатству оборотовъ (...) безспорно принадлежитъ не токмо къ первымъ словацкимъ поэтамъ, но равное занимаетъ мѣсто и между европейскими первостепенными поэтами» [12, № 4, с. 42]. Саме тому, переконаний автор нарису, «превосходныя стихотворенія Гвѣздослава переводятся на иностранные языки» [12, № 4, с. 42].

Зауважимо, що на зламі XIX–XX ст. у крайовій періодиці («Листоць», «Свѣтъ», «Русин»...) з'являлися чи то переклади, чи то переспіви російських митців (М. Берга, А. Майкова...), авторів-анонімів доробку словацьких поетів XIX ст., про що докладно написано в монографії Т. Ліхтей «Слов'янська планида» [9, с. 17–46].

Пожвавлений інтерес до словацької поезії спостерігається у повоєнний період. Справжньою подією в культурно-мистецькому житті Закарпаття став вихід у світ Гвѣздославових «Кривавих сонетів» в перекладі А. Патруса-Карпатського (1961). За переклад «Кривавих сонетів» А. Патрус-Карпатський, як нам видається, взявся з кількох причин: по-перше, він сам пройшов пекло війни, про що написав десятки художніх творів та нарисів, по-друге, сонетний жанр став близьким для нього як для несправедливо засудженого сталінським режимом автора табірних сонетів, а по-третє, поет володів словацькою мовою. А. Болек у своїй розвідці про відтворення строфічної структури оригіналу в перекладі А. Патруса твердить, зокрема, що закарпатський письменник переживав, чи впорається він з таким складним завданням, а тому в процесі перекладу часто консультувався з відомим закарпатським поетом В. Ладичцем та східнославацьким прозаїком Ф. Іванчовим [2, с. 46]. До речі, В. Ладичець згодом одним з перших написав і рецензію на виданий окремою книгою

український переклад «Кривавих сонетів», в якій дуже високо оцінив роботу Андрія Патруса, закинувши як незначну хибу «недотримання точної побудови самого сонета» [7]. Про цю хибу, яка, за словами В. Ладижця, не може затьмарити собою всього, чого досяг у роботі Патрус-Карпатський, визначний український перекладач Г. Кочур в огляді прямих видань на сторінках «Всесвіту» висловився так: „... перекладачеві не завжди вистачає сил в боротьбі з оригіналом. Насамперед впадає в око одна пільга, яку дозволив собі А. Патрус-Карпатський: у Гвездослава ми маємо справу з строгими канонічними сонетами, поет дотримує усіх правил сонетної форми, отже, вживає однакових рим в обох катренах. Перекладач порушує це правило, катрени в нього мають різні рими, то й сонети перетворюються на якісь **сонетоїди** чи, принаймні, на **вільні сонети** (...). Якщо вже існують якісь закони віршування, то, мабуть, треба-таки їх дотримуватись, а надто в канонічних формах, як-от сонети, бо порушення цих законів інакше не можна пояснити, як недбалістю чи недостатньою майстерністю» [5, с. 74].

Зауважимо, що цей, доволі різкий, відгук Г. Кочура на переклад Патруса-Карпатського є цілком виправданим і торкається, як бачимо, лише питання відтворення форми. Можна собі тільки уявити, що творилося в душі Григорія Порфировича, чудового знавця рідної мови, коли він розмірковував над художньо-мистецьким рівнем Патрусового доробку, над частими перекрученнями змісту оригіналу в перекладі. Однак, очевидно, написати про це митець не наважився, позаяк через свою «українськість» і так постійно перебував під пильним оком провладних служб. Тому тільки наприкінці своєї рецензії Г. Кочур зауважує, що переклад явно потребує доопрацювання й прозоро натякає, що «Криваві сонети» заслуговують на те, аби вийти в Україні «в мистецьки довершеному перекладі» [5, с. 74].

Майже паралельно з відгуками В. Ладижця та Г. Кочура в літературно-мистецькому часописі «Дукля» вийшла рецензія Ф. Лазорика. Автора вразила некоректність перекладача стосовно тексту першотвору, особливо – свідоме ігнорування понять з релігійної сфери («Бог», «янгол», «дух», «християнство» тощо). «Але ж Гвездослав не був марксистом і в його світогляді багато християнської моралі, – обурюється рецензент. – А оминання цього, де тільки вдалося, міняє оригінальність автора» [8, с. 84].

Як результат, згодом «Криваві сонети» вийшли в перекладі Д. Павличка (1986).

У повоєнній крайовій та всеукраїнській періодиці сучасна словацька поезія з'являється в перекладах закарпатців Ю. Шкробинця, А. Арсірія, Ю. Качія, А. Копинця, С. Панька, П. Скунца, І. Петровця, В. Густі та ін. Деякі з

авторів презентувалися і в антологіях «Словацька поезія» (1964), «Відкритий дім» (1982), «Веселка Татр» (1982) та ін.

З 2001 року в Ужгороді виходить серія «Між Карпатами і Татрами», на сторінках видань якої презентовано доробок майже тридцяти сучасних словацьких митців в українських перекладах.

Знаково прописався в серії «Між Карпатами і Татрами» Дмитро Кремень, відомий український поет, лауреат Державної премії України імені Тараса Шевченка. Зі словацькою поезією митець познайомився ще в студентські роки, захопившись передусім лірикою Лаца Новомеського та Мирослава Валека. У шістнадцятому випуску серії віртуальними співрозмовниками Д. Кременя стали відомі словацькі поети Ян Костра та Любомир Фелдек.

Зауважимо, що Ян Костра – суперечлива і трагічна постать у словацькій літературі. Поруч із високоестетичними, одуховленими творами в його доробку знаходимо й вірші з печаттю методу соцреалізму. Попри все, краса і ніжність в ліриці Я. Костри домінують і підносяться над часом. Переважна більшість поезій оповита елегійною інтимністю, щемом, меланхолійністю. Та насолодитися нектаром ліричному суб'єктові заважає усвідомлення швидкоплинності, про минуцості, марності й приреченості буття. Дмитрові Кременю вдалося відчутти незахищену, безборонну, мерехтливо-крихку ауру цього словацького мрійника з пощербленою долею. Можна констатувати: миколаївський закарпатець став повноцінним співтворцем у парнасівському двобою з однією на двох перемогою.

Щодо Любомира Фелдека, то цей поет, драматург, прозаїк, есеїст ... спричинився до перекладу та популяризації творчості багатьох українських митців. Завдяки Л. Фелдеку узріла світ антологія «Чистими руками» (1980), на сторінках якої словацькою презентовано поезію українських шістдесятників.

Поезія Л. Фелдека – міцний горішок для перекладачів. І, зрозуміло, далеко не кожному вдається його розлушити. Відрадно, що Д. Кремень порозумівся з креативним «Я» словацького візаві і таки видобув для нас оте безцінне янтарне ядереце. Простежмо, як чудово відтворює Д. Кремень ідилію недільного ранку у вірші «Шансон на честь неділі» (Šansón na nedel'u):

V nedel'u ráno chodí po strechách
obloha v nových šatách belasých
a kominári krajú doma šach
a spokojní sú s dobrým počasím
a všetci vedia že je nedel'a
a kto si oči rukou zacloní
vidí že obloha je veselá
a že má v ruke čltý balónik...

В неділю небо ходить по дахах
і зранку все у золоті й блакиті
погоді раді наші посполиті
а сажотруси вдома ставлять шах
недільне сяйво грає на вітрах
свята неділя золоті оселі
і радий бачиш небеса веселі
а кулька Сонця в неба у руках...

[МКТ. Випуск 16. – С. 36–37].

Докладно проаналізував переклади Д. Кременя С. Бобинець у студії «Літературне Закарпаття кінця ХХ-го – початку ХХІ століть у вимірах художнього перекладу» [1]. Щодо перекладу вірша «Шансон...» учений зауважує: «(...) Д. Кремень, послідовно дотримуючись оригіналу, культивує ядро його поетичної структури – образ неба / небес як першопричини «щасливого дня», витворюючи навколо нього питомими поєднаннями української лірики («у золоті й блакиті», «наші посполиті», «свята неділя», «золоті оселі» і т. п.) потужне смислове поле, що кільцевим римуванням (АББА) слів з виразним функціональним значенням («дахах – шах», «блакиті – посполиті», «вітрах – руках», «оселі – веселі») замикає на собі увагу читачького світосприйняття. У висліді це дає підстави вважати Фелдеків «Шансон на честь неділі» органічним артефактом, приналежним до нашої культури» [1, с. 87–88].

«Здається, переклад для Д. Кременя – липнева річка, в яку так легко пірнати після сірого міського життя, – міркує в рецензії на видання поет і публіцист Мар'яна Нейметі. – От ми переймаємося, є Бог чи ні. Що було до того, як не було нас? А Любомир Фелдек питає: що було, коли ще не було Їт? І не знаю, чи знайдеться на світі більш інтимне питання. «Пісок додому йде...» – мало хто з поетів так просто сказав про бажання бути вільним від порожнечі. І спасибі авторам і перекладачу, які заповнили щоденну порожнечу життя собою і своїм диханням від вимовлених слів» [Мар'яна Нейметі. «В неділю небо ходить по дахах» // Новини Закарпаття. – 2012. – 17 березня. – С. 21].

Ще один випуск серії (20-ий) присвячений доробку словацького неосимволіста Еміла Болеслава Лукача. Д. Кремень з неабиякою відповідальністю перед автором і читачами відтворив Лукачеву найінтимнішу збірку «Про любов не-любу». Це видання ще тільки чекає на свого дослідника.

На ґрунтовну студію заслуговує і словацька поезія в українському перекладі Петра Скунця. Особливо близькою йому була лірика східнославацьких письменників. З окремими авторами митець знався особисто. Чимало текстів П. Скунець переклав для збірників «Відкритий дім», «Веселка Татр» та ін. Вісімнадцятий випуск серії «Між Карпатами і Татрами» засвідчує, що уродженець зболеної, знедоленої, але гордої і непокірної Міжгірщини Петро Скунець справді глибоко пройнявся поезією сусідів-словаків, відчув вібрацію прадавніх коренів слов'янського генотипу, осягнув спорідненість горянських душ. Вибір авторів не був випадковим, адже йдеться про людей, близьких П. Скунцю за поетикою, тематикою, світовідчуттям, про людей, з якими його ріднить спільний історичний і духовний спадок, про людей, зусиллями яких Україна поетична постійно звучала в європейському культурному просторі. Це – Павол Горов, Ян Замбор, Юло Зборов'ян, Юрай Падо, Антон Придавок та ін.

«Читаючи переклади Петра Скунця, – констатує в рецензії на видання І. Яцканин, – несподівано приходять на думку слова Ганса – Георга Гадемера:

коли справжній поет перекладає вірші іншого поета своєю рідною мовою, то внаслідок отримуємо і справжню поезію» [Іван Яцканин. Переклади чекають на дослідника // Нове життя. – 2012. – № 10. – С. 3].

Високу оцінку перекладам Петра Скунця дав і літературознавець Я. Джоганик: «Poznanie jazykových nuáns, podmienené historickou identickosťou, geneticou príbuznosťou I súčasnou geografickou situovanosťou prekladateľského subjektu zaručuje verifikovateľnosť tematických a motivických zdrojov, ktorá si v prípade P. Skunca nárokuje na absolútnu vierohodnosť. Všetko ostatné je hra: prekladateľovo približovanie sa k originálu cez výver jazykových prostriedkov z miestneho zakarpatského prostredia, írečtať ich štylistického usporiadania či celková aura výsledného básnického obrazu akoby naznačovali, že verše originálu neboli písané inde, ale práve tu, v rodnom priestore prekladateľa [Jaroslav Džoganík. Petro Skunc medzi ukrajinskými Karpatmi a slovenskými Tatrami // Studia Slovakistica. Випуск 12. – Ужгород, 2012. – С. 171].

Вслухаймося в ніжну мелодію поезії «Лугова співанка» (Lúčny popevok), простежмо, як вдало перекладач послуговується евфонічними можливостями слова задля відтворення звукового колориту, передачі найтонших смислових нюансів, глибоких внутрішніх переживань ліричного суб'єкта:

Lúky sú pokosené
a senom voňajú.

Nad lúky pokosené
sa vôňa sena klenie

a priponúna ju,
najprvšiu moju lásku,
čo do tmy zmizla mi,
sťaby šla na prechádzku.

Jak vôňu sena ťažkú
čítim ju zmyslami
v priezračne čistom ráne...

Луки вже покошені,
сіно п'ярко дише
на луги зарошені,
спомини непрошені

у душі колише
про любов загублену –
перша незамінна –
ще лише пригублену
милу, недолюблену,
наче запах сіна,
відчуваю поряд я...

[МКТ. Випуск 18. – С. 14].

Нещодавно узріла світ унікальна книжка віршів Петра Скунця для дітей та його перекладів зі світової «дитячої» поезії «Моя азбука» (2013). Лівову частку видання склали Скунцеві переклади з доробку відомої словацької письменниці Людмили Под'яворинської. Вірші мисткині відтворено на високому рівні. Авторіві вдалося розшифрувати код дитячого дивосвіту. Читача заворожує добродушно-жартівливий тон, імітування «дитячої мови», відтворення дитячої філософії. Поза сумнівом, що такі вірші з насолодою читатиме й українська малеча. Книжка стала символічною візією від великого поета, якого вже давно немає серед нас.

На підході – нові видання словацької поезії в українських перекладах. Досі в родинних архівах лежать рукописи перекладів М. Матоли, Д. Меденція та інших закарпатських митців. Загалом словацька поезія в закарпатському літературному дискурсі давно заслуговує на окрему розмову і спеціальне дослідження.

Література

1. Бобинець С. Літературне Закарпаття кінця ХХ-го – початку ХХІ століть у вимірах художнього перекладу // Наук. записки. Серія: Філологічні науки. Вип. 126. – Кіровоград, 2014. – С. 81–89.
2. Болек А. Гвездославові «Криваві сонети» та їх український переклад / Антон Болек // Дукля. – 1972. – № 2. – С. 44–49.
3. Духнович О. Твори: В 4-х томах. Т. 1 / Олександр Духнович ; [упор. О. Рудловчак, В. Микитась]. – Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі, Відділ української літератури в Пряшеві, 1968. – С. 712–713.
4. Къ автобіографіи Олександра Павловича // Листокъ. – 1901. – Річ. XVII. – № 8–9. – С. 42.
5. Кочур Г. Видано в Пряшеві / Григорій Кочур // Всесвіт. – 1962. – № 7. – С. 73–74.
6. Кралицкій А. Янко Краль / Анатолій Кралицкій // Свѣтъ. – 1869. – № 8. – С. 1.
7. Ладижець В. Традиції дружби / Володимир Ладижець // Літ. Україна. – 1962. – 12 червня.
8. Лазорик Ф. В боротьбі за мир : Про переклад «Кривавих сонетів» П. О. Гвездослава / Федір Лазорик // Дукля. – 1962. – № 1. – С. 81–84.
9. Ліхтей Т. Слов'янська планида: Словацька поезія ХІХ–ХХ століть у дискурсі українсько-словацьких літературних взаємин: моногр. / Тетяна Ліхтей; М-во освіти і науки України; ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т»; Філол. ф-т; Каф. словац. філол. – Ужгород: «Ліра», 2010. – 304 с.
10. Мольнар М. Словаки і українці: Причинки до словацько-українських літературних взаємин з додатком документів / Михайло Мольнар ; [відп. ред. Л. Мольнар]; Словац. акад. наук; Ін-т. світов. літ-ри та мов. – Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі, Відділ української літератури в Пряшеві, 1965. – 404 с.
11. Орсаг-Гвездослав П. Криваві сонети / Павол Орсаг Гвездослав ; [пер. із словац. мови, післям. А. Патрус-Карпатський; передм. К. Розенбаум]. – Словацьке педагогічне видавництво, відділ української літератури, 1961. – 55(1) с.
12. Очеркъ словацкой литературы // Листокъ. – 1892. – № 1–4.
13. Поздравление Русиновъ на годъ 1852 отъ Литературнаго Заведения Пряшевскаго. – Будиный, 1851. – С. 59–61.
14. Словацька поезія: антологія / [ред. Г. Кочур, Л. Первомайський, М. Рильський; вст. ст. М. Пішут; прим. Г. Коновалов]. – К. : Державне видавництво художньої літератури, 1964. – 416 с.
15. Тихий Ф. Р. Анатолій Кралицкій і Янко Краль / Франьо Р. Тихий // Дукля. – 1958. – № 2. – С. 152–157.
16. Шелепець Й. Сладковичева «Марина» в українських перекладах / Йосиф Шелепець // Дукля. – 1995. – № 4. – С. 65–71.

17. Шелепець Й. Словацьке джерело поетичної творчості О. І. Павловича / Йосиф Шелепець // Наукові записки. Мат-ли семінару з нагоди 160-річчя з дня народження О. І. Павловича (12 жовтня 1979 р., м. Свидник) / ред. М. Ричалка [та ін.]. – Вип. 10. – Пряшів, 1982. – С. 85–96.

18. Шелепець Й. Хто перекладач віршів А. Сладковича в «Поздравленіі Русинів на годь 1852» / Йосиф Шелепець // Дукля. – 1981. – № 4. – С. 66–69.

СЛОВАЦКАЯ ПОЭЗИЯ СКВОЗЬ ПРИЗМУ НАУЧНО-ТВОРЧЕСКОЙ ЭЛИТЫ ЗАКАРПАТЬЯ

Т.В. Лухтей

Аннотация

В статье исследуется словацкая поэзия XIX–XX вв. сквозь призму научно-творческой элиты Закарпаття. Особый интерес в литературных кругах нашего края вызвало творчество Андрея Сладковича, Янка Краля, Гвездослава, целый плеяды талантливого поколения межвоенного и послевоенного периодов. Среди исследователей и переводчиков – Александр Павлович, Анатолий Кралицкий, Андрей Патрус-Карпатский, Юрий Шкробинец, Петро Скунц, Дмитрий Кремьин и др.

Ключевые слова: перевод, перепев, интерпретация, дискурс, журнал «Листок», серия «Между Карпатами и Татрами».

SLOVAK POETRY IN THE LIGHT OF SCIENTIFIC AND ARTISTIC ELITE OF ZAKARPATYA

T.V. Likhтей

Summary

The article traces the Slovak poetry of XIX – XX centuries in the light of scientific and artistic elite of Zakarpattya. Particular interest in the literary circles of our land has been caused by works of Andrey Sladkovych, Yanko Kral, Hviezdoslav and the numerous brilliant group of talented generation of the interwar and postwar periods. Among the researchers and translators are Oleksandr Pavlovych, Anatoliy Kralytskyy, Andriy Patrus – Karpatskyy, Yuriy Shkrobynets, Petro Skunts, Dmytro Kremin and others.

Key words: translation, rehash, interpretation, discourse, magazine «Lystok», series «Between Carpathians and Tetry»